

Poliittisen tiedostamisen tärkeys aikuiskasvatuksessa¹⁾

Thomas, J. E. Poliittisen tiedostamisen tärkeys aikuiskasvatuksessa. Aikuiskasvatus 5, 2, 67—73. — Artikkelin on kirjoittajan analyysi Isossa Britanniassa viime aikoina harjoitetusta koulutuspolitiikasta. Artikkelissa nähdään oikeistolaisen politiikan uhkaavan demokraattista yhteiskuntaa ja erityisesti perinteisiä aikuiskasvatuksen muotoja. Aikuiskasvatuksessa tulisi lisätä keskustelua yhteisistä asioista ja pyrkiä ongelmien yleistämiseen ja mahdollisimman laajaan käsittelyyn.

1970-luvun lopulla ja 1980-luvun alussa suuret demokraattiset valtiot kokivat dramaattisia poliittisia muutoksia. Näinä vuosina pidetyt vaalit saattoivat valtaan uudenlaisia äärioikeistolaisia hallituksia, jotka olivat monessa suhteessa hyvin samankaltaisia kuin 1930-luvun Euroopan tai tämän päivän kolmannen maailman totalitääriset hallitukset. Huomattavin, ja tärkein ero on se, että nämä hallitukset eivät ole riittävän rohkeita lakkauttamaan demokraattista prosessia aivan kokonaan, vaikkakin ne yrittävät sitä monin tavoin häiritä. Voin mainita erään, ehkä suppean esimerkin, joka on itse asiassa selvä näyttö siitä, miten vaikeaa on vallan saaminen pois ääri- eli uus-oikeistolta.

Englannissa vastuu opetuksesta ja koulutuksesta on yleensä delegoitu paikallishallinnoille, lähinnä lääninhallituksille. Näin ollen paikallishallinnoilla on mahdollisuus vastustaa maan keskushallitusta opetusasioissa (tällainen vastustus on nykyään osoittautumassa hyvin kalliiksi). Esim. toukokuun paikallisvaaleissa Lincolnshiren, maan suurimman läänin, konservatiivinen hallitus menetti joitakin paikkoja. Vastauksena tälle, heidän mahtiasemaansa uhkaavalle haasteelle, he päättivät tarkistaa läänin koululautakunnan kokoonpanon. Maan käytännön mukaisesti tämän lautakunnan jäsenet on nimetty eri järjestöistä, joiden toiminta liittyy opetukseen ja koulutukseen. Vaikka koululautakunnan jäsenet on valittu paikallisista poliittisista piireistä, itse lautakunta on

poliittisesti sitoutumaton. Nyt on ehdotettu, että vallitseva valintakäytäntö lakkautettaisiin, mikä varmistaisi konservatiivien vallan tällä sektorilla. Onko kyseessä pelkkä vähäpätöinen toimenpide eräässä Englannin kaukaisessa, kulmakunnassa? Mieluummin näen kyseessä olevan kepulikonstin, jonka toivottiin livahtavan ohi suuren yleisön silmien maassa, joka korostaa olevansa demokratian kehto ja esiintyy esimerkkinä kaikista niistä arvoista jotka demokratia-käsitteeseen liitetään.

Röyhkeiden vallansäilyttämisyritysten ohella tällaiset hallitukset tunnetaan haluttomuudestaan huomioida minkäänlaisia eriviä mielipiteitä, edes omassa puolueessaan. Mutta ennen lähempää tarkastelua voisin ehkä täsmentää, mistä hallituksista nyt puhun. Tarkoitoin Reaganin hallitusta USA:ssa, Thatcherin Englannissa, Kohlia Länsi-Saksassa, Uuden Seelannin Muldoonia ja Australian Fraseria (nämä kaksi onneksi hävisivät viime vaaleissa), sekä Japanin Nakasonia. Näillä hallituksilla on paljon yhteistä, ja itse asiassa niiden politiikkaa tarkasteltaessa ei voi olla panematta merkille niiden hämmästyttävää kykyä kommunikoida keskenään, niiden yhteenkuuluvaisuutta. Voi vain toivoa, ja tulen itse aina toivomaan, että näiden maiden kansalaiset pystyisivät yhtä hyvin tunnistamaan omat yhteiset intressinsä ja kommunikoimaan keskenään, ja muodostamaan jonkinlaisen yhteisen oppositiointintaman.

Englantilainen oikeistohallinto

Näillä äärioikeistolaisilla hallituksilla on yleensä keskeisenä talouspoliittinen ohjelma. Englannissa se kulkee nimellä monetarismi. Ja me tiedämme, mitä tämä tarkoittaa. Se on itse asiassa erään puutteellisen inhimillisen piirteen

¹⁾ Esitelmä pidetty ensimmäisessä International League for social commitment in adult education'in konferenssissa Ruotsissa heinäkuussa 1985.

looginen, poliittinen lopputulos. Se on pyrkimys antaa kaikelle rahallinen arvo, eräänlainen ”markkinatalous-ajattelu”, jonka on aikaansaanut se ihmisryhmä, joka Oscar Wilden mukaan tuntee joka asian hinnan, muttei minikään asian arvoa. Poliitiikkana tämä ajattelu-tapa on kuitenkin menettämässä uskottavuuttaan, siitä yksinkertaisesta syystä että se ei toimi. On yksi asia uskoa monetarismiin ja saat-taa se käytäntöön, mutta on aivan eri asia puo-lustaa tätä uskomusta kun se on todettu epä-onnistuneeksi, etenkin kun otetaan huomioon se hirvittävä hinta, joka tästä kaikesta joudutaan maksamaan.

Tämän hinnan osatekijät ovat massatyöttö-myys, hyvinvointiyhteiskunnan purkautuminen, ja huomattavan pieni panostus opetukseen. Kansalle kerrotaan, että julkisten meno-
jen vähentäminen tuo mukanaan alhaisemman inflaation ja vahvemman kansantalouden. Tämä ei ole toteutunut varsinkaan Englannissa, missä suurimpana syyppäänä voidaan pitää puolustuskulujen kasvua. Tästä löytyy lukuisia esimerkkejä: maksettavanamme ovat maailman kolmanneksi suurin sotalaivasto, risteilyohjukset, Falklandin saarten linnoittaminen, suuri osa NATOn kuluista, sekä loppumaton yritys hallita Pohjois-Irlantia. Kaiken tämän tuloksena on epäonnistuminen: Englannissa ja monessa muussakin maassa lopputuloksena on ollut puute, nälkä, inhimillinen kurjuus, ja tietyn asteinen ärtymys. Käytän sanaa ärtymys, sillä ihmisillä tuntuu olevan ihmeellinen kyky sietää näitä olotiloja. Silloin tällöin tilanne kärjistyy, etenkin ydinasekysymyksissä, mutta nämä tilanteet pidetään kurissa alituisesti laajenevan valvontakoneiston avulla. Voimme ohimennen todeta, että ihmisiä ”käsitellään” Englannissa yhä enenevässä määrin rikosoikeuden koneistossa. Saimme äskettäin kuulla (Guardian, 15.6.), että Rikostietokeskustolla on 5 miljoonaa henkilötiedostoa, 3,5 miljoonaa sormenjälkiä, sekä tiedot Englannin jokaisesta ajoneuvosta ja 35 miljoonan ajoneuvon omistajan nimi- ja osoitetiedot. Lisäksi on arvioitu, että Englannin salaisella poliisilla (Special Branch) on 2,5 miljoonaa henkilötiedostoa. Pelkästään Lontoon alueella salaisen poliisin toiminta maksaa noin £ 15 miljoonaa vuodessa.

Oikeistolainen koulutuspolitiikka

Entä millaista koulutuspolitiikkaa nämä hallitukset harrastavat? Heidän vastauksensa on yleensä seuraavanlainen: Koulutukseen

käytetään aivan liian paljon rahaa; maalla ei ole tähän varaa, ja niinpä opetussektorin on tyydyttävä pienempiin määrärahoihin. Uusi, virtaviivaisempi koulutusjärjestelmä tulee olemaan ”sopivampi” kaupallisille ja teollisille tarpeille, ja sen tuotteet tulevat elvyttämään maan teollisuuden, joka on heikentynyt koska koulutus ei ole vastannut tarkoitustaan. Koulutusjärjestelmää on myöskin syytetty äärioikeisto-
toja huolestuttavasta ”kyvyttömyydestä kilpailla kansainvälisillä markkinoilla”. Heidän virallinen kantansa on, että maa tarvitsee kekseliästä, teknisesti taitavaa työvoimaa. On kuitenkin myös eräitä yleisiä uskomuksia, jotka koskevat koko koulutusjärjestelmää, ja joita sovelletaan parastaikaa käytäntöön. Ensimmäinen näistä on väite, että suuri osa koko nykyisestä koulutuksesta on pelkkää ajanhaaskausta. Tasa-
o tulisi nostaa, ja koska kuitenkin on olemassa vain tietty määrä kyvykkäitä opiskelijoita, opetusta, nimenomaan korkeampaa opetusta, tulisi rajoittaa. Näin päädyimme jälleen elitismiin ja tuhoamme suuren osan niistä opetus-filosofisista aatteista, jotka ovat tällä vuosisadalla kehittyneet, ja joiden keskeisenä ajatuksena on ollut tarjota kaikille paremmat oppimismahdollisuudet. Monessa maassa onkin tehty suuria vähennyksiä opetusmäärärahoissa. Jos tämä on johtanut jonkinlaisiin epäkohtiin, ne tulee korjata nostamalla opintomaksuja. Tässä, kuten suuressa osassa äärioikeiston viljelemästä logiikasta, ei huomioida sitä, että hallitus itse asiassa jakelee rahaa, joka kuuluu koko kansalle, ja tällä tulisi olla jonkinlainen valta sanoa miten tämä raha käytetään. Palaan tähän kysymykseen myöhemmin.

Toinen piirre tässä uudessa, pahaenteisessä filistealaisuudessa on kielteinen suhtautuminen humanistisiin tieteesiin, etenkin yhteiskuntatieteesiin (paitsi monetaristiseen taloustieteseen). Koska suuri osa aikuiskasvatuksesta suuntautuu näille alueille, on äärioikeiston mielestä luonnollista, että tällaiset oppiaineet lakkautetaan. Esimerkkejä on monia, mutta mainitsen tässä yhteydessä vain kaksi. Englannissa on nk. ”vastuullisia ryhmittymiä” (Responsible Bodies). Käytännössä näitä ovat yliopistojen aikuiskasvatusosastot, sekä Työväen Sivistysliitto (= Workers’ Educational Association, WEA). Thatcherin hallituksen valtakaudella näiden määräraha-perusteisiin on tullut muutoksia. Tämä on johtanut huomattavasti pienempiin määrärahoihin, ja näin nämä erittäin tärkeät aikuiskasvatusalueet ovat kokeneet arvonalennuksen. Uudessa Seelannissa pääministeri Muldoonin ja opetusministeri Welling-

tonin hallitus käynnisti vastaavanlaisen hyökkäyksen nimenomaan Työväen Sivustysliittoa vastaan. Johtuvatko tämän tyyppiset hyökkäykset vain siitä: että vapaa sivistystyö koetaan hyödyttömänä; että halutaan siirtää painopiste teknologiaan; että on käytettävissä vähemmän rahaa?

Ei tarvitse uskoa mihinkään salaliittoteoriaan ymmärtääkseen, että kyseessä on tätäkin vakavampi ilmiö. Äärioikeiston oppositio koostuu koulutetuista ihmisistä — siis ei itse opetusta tarjoavista laitoksista, jotka ainakin Englannissa ovat suhtautuneet Thatcheriin joko myönteisesti tai välinpitämättömästi. Äärioikeiston poliitikot suosivat yksinkertaisia ratkaisuja, ja heille on itsestään selvää, että kaikenlainen oppositio heidän erinomaista politiikkaansa kohtaan löytyy koulutusjärjestelmästä. Toisin sanoen, koulun penkiltä aina aikuiskasvatukseen asti toimii eräänlainen agitaattoriryhmä, eli opettajat, jotka saavat ovelin keinoin oppilaansa pitämään mielenosoituksia, mellakoimaan jne. hallitusta vastaan, joka itse asiassa ei ole tehnyt mitään väärin. Meidät yritetään saada uskomaan, että opiskelijat ovat niin aivottomia, että heidät voidaan nostaa vastarintaan silloinkin, kun hallitus harjoittaa erinomaista politiikkaa. Tämä on klassinen, pessimistinen käsitys ihmisluonteesta. Rauhankasvatuksen lisääntyminen on eräs valaiseva esimerkki. Tämän oppiaineen kasvavat vastustajajoukot ovat vakuuttuneita siitä, että opiskelijoita on mahdollista aivopestä, ja he pystyvät käyttämään hyväkseen kaikkia mahdollisia argumentteja, esim. sitä, ettei rauhankasvatus ole yhtenäinen aine, eikä näin ollen muodosta varsinaista oppiainetta. Lyhyesti sanoen, vapaiden kasvatusperinteiden vastustajat uskovat, että ihmiset eivät itse pysty käsittelemään heille opetustilanteessa välitettyjä tietoja. Niinpä he aikovat tosissaan kumota nämä perinteet.

Heillä on useita menettelytapoja. Yksinkertaisin tapa on lakkauttaa määrärahat. Mutta ongelmana on, että muillakin saattaa olla päätösvaltaa määrärahoista. Esimerkiksi Englannissa valtio myöntää määrärahoja yliopistoille, joten sillä on oikeus myös lopettaa nämä määrärahat. Tästä on seurauksena että nyt ensimmäistä kertaa historiassa on mahdollista, että eräitä yliopistoja joudutaan sulkemaan. Mutta muut opetusmäärärahat hoidetaan paikallishallinnon kautta, ja jotkut näistä ovat osoittaneet vastustavansa hallituksen pyrkimyksiä. Hallituksen vastavetona on ollut pyrkimys kaventaa paikallishallintojen itsemääräämisoikeutta ja siirtää valtaa takaisin itselleen. Mikä-

li jotkut paikallishallinnot ovat erityisen hallitusvastaisia, kuten Suur-Lontoon valtuusto (Greater London Council), ne yksinkertaisesti lakkautetaan. Lakia voidaan muuttaa hyvinkin helposti, hallituksen omien jäsenten tai perinteisesti kunnioitusta nauttivan Yläluoneen vastustuksesta huolimatta.

Myös Japanin demokraattiset piirit pelkäävät tällaista radikaalia vallan keskittämistä. Vuodesta 1945 lähtien on siellä yritetty vastustaa vallan keskittämistä, mikä on ollut tyyppilistä Japanin poliittisessa historiassa. Hyvä esimerkki tästä löytyy aikuiskasvatuksesta, eli japanilaisittain sosiaaliskasvatuksesta. Tässä keskeistä roolia näyttölee kominkan, eli kansalaishalli. Näiden toimintaa säätelevät erityisesti lakipykälät, jotka turvaavat niiden paikallishallinnollisen luonteen. Japanilaiset opetuspiirit ovat kuitenkin huolissaan tämän paikallisautonomian murentumisesta, ja valtion kasvavasta osuudesta aikuiskasvatuksen alueella. Kuten Englannissakin, tämä kaikki tapahtuu lakipykälien mukaisesti, mutta näinhän kävi myös Hitlerin Saksassa.

Äärioikeiston hallitsemien länsimaisten demokratioiden yleisenä piirteenä on ankara, selvästi virheellisin perustein johdettu talouspolitiikka, joka on aiheuttanut paljon sosiaalista kurjuutta ja suoranaista hättää. Tämän politiikan eräänä osastrategiana on muokata opetustoiminta uudelleen, tuhota historialliset vapaat perinteet, saada suurempi valta koulutuksen rakenteisiin, menetelmiin ja sisältöihin, sekä rangaista opettajakuntaa tai opiskelijoita rikkomuksista, joita tämä politiikka näkee tapahtuneen. Aikuiskasvatus, etenkin sen liberaalit osa-alueet, on joutunut rajun hyökkäyksen kohteeksi, tämä hyökkäys jatkuu, ja tulevaisuuden näkymät ovat mitä synkimmät. Mikä on ollut aikuiskasvattajien vastaus?

He ovat luonnollisesti olleet vihaisia, ovat esittäneet vastalauseita, keskustelleet päätöksentekijöiden kanssa, esittäneet hyvin perusteltuja vastaväitteitä, ja niin edelleen. Tämä kaikki on ollut turhaa. Tässä meillä on selvä osoitus siitä, miten äärimmäisiä nämä äärihallitukset itse asiassa ovat. Ne ovat täysin joustamattomia, eivätkä siedä minkäänlaista vastarintaa. Niitä ei kiinnosta myöskään järkipäinen väittely. Joskus niiden ylimielisyys on lähes naurettavaa. Uudessa Seelannissa Muldoonin hallituksen hyökkäys aikuiskasvatusta vastaan johti uusseelantilaisten itsensä pyyntöön, että aikuiskasvattajat kaikkialla maailmassa ryhtyisivät yhteiseen vastarintaan. Tyyppillisenä esimerkkinä äärioikeiston vastauksesta kohtuullisena pidettävään suhtautumistapaan voi-

daan pitää kirjettä, jonka sain opetusministeri Wellingtonilta. Ensin minun kirjeeni: ”Koin suurta pettymystä kuullessani suurista vähennyksistä aikuiskasvatukseen alalla, etenkin mitä tulee Kansalliseen aikuiskasvatuseuvostoon ja Työväen Sivistysliittoon. Brittiläisessä Kansainyhteisössä ei ole montakaan maata, jotka vetäisivät vertoja Uudelle Seelannille aikuiskasvatuksen alueella. Esimerkkinä tästä Kansainyhteisö jakaa vuosittain stipendejä, joiden turvin englantilaiset aikuiskasvattajat voivat tutustua järjestelmääne henkilökohtaisesti. Olen itsekin näin tehnyt, ja palattuani Englantiin kirjoitin laajalti asioista, joita Uusi Seelanti voi opettaa koko maailmalle.

Englannissa yritettiin äskettäin vähentää aikuiskasvatuksen määrärahoja. Tämä synnytti laajaa vastustusta sekä julkisuudessa että parlamentissa. Nyt tästä hankkeesta on periaatteessa luovuttu. On huomattu, että aikuiskasvatukseen jaetut vähäiset määrärahat tuottavat suuren määrän nautintoa ja kultuuria, ja edesauttavat tietyllä tavalla kypsän yhteiskunnan syntymistä.

Kunnioituksella, sekä suurella kiintymyksellä maatanne kohtaan, toivon Teidän harkitsevan asiaa uudelleen.”

Ja tässä ministeri Wellingtonin vastaus:

”Ilmoitan saaneeni kirjeenne (7.9.), ja totean olevani erittäin yllättyneet tavasta, jolla sekaannutte Uuden Seelannin hallituksen asioihin. Kysymys uusseelantilaisten veronmaksajien varojen kohdentamisesta opetukseen kuuluu pelkästään Uuden Seelannin hallitukselle ja Uuden Seelannin kansalle, eikä kenellekään muulle.”

Mutta mitä voimme oppia aikuiskasvatuserjestöistä, tarkastellessamme niiden yrityksiä vastustaa tällaista kehitystä? Totuus on, että yhteen aikaan aikuiskasvatusta näki eräänä tehtävänä saattaa ihmiset poliittisesti tietoisiksi. Varhain tällä vuosisadalla eräänä aikuiskasvatuksen keskeisenä päämääränä oli yhteiskunnallinen kehitys ja toiminta. Samoin on totta, että aikuiskasvatusta on vähitellen omaksunut muita tavoitteita. Tämä on johtunut useista eri syistä, muun muassa näkemyksestä, että kasvatusta on moraalisesti sitoutumatonta ja poliittisesti epäolennaista, eikä sitä näin ollen tulisi yhdistää yhteiskunnalliseen toimintaan. Pääsy on kuitenkin todennäköisesti monimutkaisempi ja vaikeammin määriteltävissä. Tämä lienee se, että tavalla, jota emme vielä täysin ymmärrä, sellaiset aikuiskasvatuserjestöt, joilla on saattanut olla radikaaleja päämääriä, on saatu luopumaan näistä päämääristä. Tunnusomaista niille näyttää olleen tietty

varovaisuus suhteessa rahoittajiin, ulkopuolisten voimien puuttuminen niiden toimintaan, ja niiden lamaantumisen väitteestä, että ne ovat epäakateemisia. Tämä on se tapa, millä Englannin Työväen Sivistysliitto on epäradikalisoitu, ja tapa millä Avoin yliopisto kaapattiin jo ennen kuin se ehti aloittaa toimintansa. Viimeksimainitunhan piti olla se laitos, joka avaisi väylät kaikelle työväenluokan keskuudessa piilevälle lahjakkuudelle. Itse asiassa varsinaisia opetusmenetelmiä lukuunottamatta Avoin yliopisto on niin tavanomainen yliopisto kuin kuvitella voi. Aikuiskasvatuserjestöt eivät ole tuottaneet minkäänlaista sosiaalisesti tai poliittisesti tiedostavaa kansanliikettä joka olisi valmis avoimeen vastarintaan, tai mikäli näin on tapahtunut, tällaista voimaa ei ole uskallettu käyttää. Tällainen poliittisen voiman menettäminen on johtanut hajanaiseen vastarintaan, joka muistuttaa lähinnä olemassaolon oikeuksien anomista ja voidaan näin ollen siirtää helposti syrjään. Yhteenvetona voi todeta, että surullista kyllä ne aikuiskasvatuserjestöt joiden tulisi olla äärioikeistoa vastustavien joukkojen kärjessä, eivät siellä ole. Radikaalit päämäärät on kadotettu, niin WEA:ssa, yliopiston laajennusliikkeessä, kuin kansanopistoliiikkeissäkin. Haluaisin nyt ehdottaa sosiaalisen ja poliittisen ajattelun primääriaseman palauttamista aikuiskasvatukseen, ennenkuin se on liian myöhäistä. On olemassa tiettyjä kulmakiviä, joiden varaan yhteiskunnallisesti tiedostava aikuiskasvatuserkostoa on mahdollista rakentaa.

Haasteet aikuiskasvatukselle

Ensimmäinen näistä olisi faktojen, tosiasiallisten, perustavaa laatua olevien tietojen, sisällyttäminen aikuisopetusohjelmiin. Tämä saattaa kuulostaa tarpeettomalta vaatimukselta. Mutta itse asiassa totuuden esittäminen on välttämätön ensi askel kehitettäessä kriittistä äänestäjäkuntaa. Ja totuus, kuten tunnettua, ei ole yleinen piirre nykymaailmassa. Kuten C. Wright Mills kirjoittaa teoksessaan ”Sosiologinen mielikuvitus” (The Sociological Imagination): ”Maailmassa, missä puhutaan paljon pötyä, minkä tahansa tosiasian esittäminen on poliittisesti ja moraalisesti tärkeä tapahtuma.” Aikuiskasvatuserjelmiin tulisi jollain tavoin sisällyttää totuus asioista, jotka keskeisesti koskevat meitä kaikkia. Esimerkiksi ylläpitämämme armeijan koko, josta päättävät sotilasjohtajamme; mitä sen ylläpito maksaa ja mistä joudumme näin itse luopumaan; sen olemassaolon aiheuttama uhka ja levittä-

mä kurjuus. Tai meidän tulisi alituisesti saada ihmiset pohtimaan EEC:n järjettömyksiä: kuinka vähätuloiset joutuvat subventoimaan maanviljelijöitä, kuinka tämä nurinkurisuus tekee naurettavaksi äärioikeiston puheet vapaasta kilpailusta ja "markkinataloudesta", ja kuinka EEC hävittää viljavuoria samalla kun kolmas maailma ja jopa jotkut eurooppalaiset näkevät nälkää. Mitä hyötyä on ollut aikuiskasvatuksen pyrkimyksistä luoda ajattelukykyinen, sivistynyt yhteiskunta, kun tällaista politiikkaa ajavat hallitukset saatetaan valtaan suurten enemmistöjen turvin?

Keskeisten totuukien pohdiskelun tulee saada aikuisväestö keskustelemaan siitä, miten jokin hallitus voi ajaa tällaista politiikkaa ja pysyä silti vallassa. Jälleen kerran Englannin hallitus on hyvä esimerkki äärioikeiston kehittämistä poliittisista johtamisstrategioista, jotka antavat suuren syyn epäillä, onko näiden hallitusten kanssa ylipäänsä mahdollista keskustella tai neuvotella mistään. Niiden ensisijaisena strategiana onkin yksinkertaisesti esittää kansalle tapahtunut tosiasia, samalla usein uskotellen, että on olemassa tärkeitä syitä, miksi kaikkia taustatekijöitä ei voida julkistaa.

Eräänä esimerkkinä voidaan esittää armeijan toiminta Suezin kriisin aikana v. 1956. Kriisin aikana meille kerrottiin, että oli kysymys koko maata koskevasta turvallisuusnäkökohdista, joita ei voitu paljastaa. Nykyään on yleisessä tiedossa, että tämä englantilais-israelilainen hyökkäys Egyptiä vastaan johtui Edenin henkilökohtaisesta vihasta Nasseria kohtaan. Mikäli tällainen hallitus ei pysty vetoamaan salassapito-oikeuteen, se käyttää erästä toista strategiaa: se esittää muutoksia, ja alistaa eri vaihtoehdot yleiseen keskusteluun. Mutta tähän päältäpäin demokraattiseen menettelytapaan sisällytetään kolme piirrettä, jotka mitätöivät kaiken mahdollisen vapaan keskustelun. Ensiksikin hallitus itse päättää, mistä kysymyksistä tullaan keskustelemaan. Nämä kysymykset eivät ole syntyneet minkään yleisen väittelyn pohjalta, vaan niiden juuret löytyvät syvältä poliittisista opeista. Toiseksi, itse keskustelu pidetään hyvin lyhyenä, jopa niin lyhyenä, että on vaikeaa, joskus suorastaan mahdotonta, esittää ennalta harkittuja vastineita, etenkin jos itse kysymykset on muotoiltu niin, ettei niihin voi edes antaa järkevää vastausta. Ja kolmanneksi, koska keskustelun aiheena on usein rahan säästö, olisi tärkeää tietää täsmälleen millaisista rahasummista on kysymys. Mutta tarkkoja rahasummia ei koskaan mainita, siitä syystä että mikäli summa pysyy salaisena, jonkin julkis palvelun uudista-

minen voidaan yhdistää kulujen leikkaamiseen.

Englannista löytyy kaksi valaisevaa esimerkkiä. Ensimmäinen on ehdotus, että yliopistojen laajennusliikkeen ja WEA:n rahoitusperusteet tulisi muuttaa täydellisesti. Tulevaisuudessa määrärahat tulevat riippumaan opiskelijoiden lukumäärästä. Karkeasti sanottuna, jokaisen opiskelijan arvoksi tulee £ X. Tätä muutosta edeltävät toimenpiteet ovat olleet tavallistakin omituisemmat. Mitään yleistä keskustelua ei ole käyty, on vain tehty päätös. Ei ole myöskään kerrottu paljonko £ X tulee olemaan, joten on ollut mahdotonta tehdä minikäänlaisia pitkän tähtäimen taloussuunnitelmia. Toisena esimerkkinä mainittakoon äskettäin julkistettu Vihreä paperi (Green Paper), jonka tarkoituksena on muuttaa koko sosiaaliturvajärjestelmää. Hallitus ilmoittaa aikeistaan, ei esitä vaihtoehtoja, ei huomioi kritiikkiä, ja kieltäytyy esittämästä laskelmia. Kaikki tämä huolimatta siitä, että tiedetään hallituksen tehneen laskelmia, jotka ovat niin tuhoisia, ettei niitä kertakaikkiaan voi julkistaa.

Siispä aikuiskasvattajille lankeaa nyt kaksi tehtävää: julistaa totuutta, ja saada ihmiset miettimään tapaa, jolla hallitukset vääristelevät koko demokraattista prosessia. Tämän kaiken tulisi johtaa yleiseen, poliittisesti hyvin merkittävään vaatimukseen: ihmisten tulisi saada itse valita omat ratkaisunsa vallanpitäjien esittämistä eri vaihtoehdoista, ja heidän tulisi itse asiassa saada osallistua näiden vaihtoehtojen laatimiseen. Toisin sanoen, sen sijaan että he saisivat pelkästään päättää, käytetäänkö vähemmän rahaa aikuiskasvatukseen vai lastentarhoihin, heidän tulisi myös saada päättää, käytetäänkö vähemmän rahaa kasvatukseen vai Falklandin Saariin. Sen tosiasian tajuaminen, että jokaisen päätöksen takana on aina ihminen tai ihmisiä, on merkki tietyn asteisesta kansansivistyksestä. Ja vaatimusta, että yhä useammista asioista pitäisi avoimesti keskustella, tulisi pitää eräänä koko demokraattisen prosessin itsestään selvänä tosiasiana.

Päämääränä olisi siis väestö, joka on tietoinen siitä, että äärioikeistolaiset hallitukset koostuvat hyvin tavallisista ihmisistä, jotka ovat poliittisten oppien sitomia maailmassa, jonka he näkevät hyvin yksinkertaisena. Tällainen väestö asettaisi eräät yhteiskunnan pahimmista epäkohdista kriittiseen tarkkailuun. He tutkisivat työttömyyttä uudella tavalla, kieltäytymällä pitämästä opetusjärjestelmää pääsyntipukkina. He epäilisivät, onko järkevää kohdentaa aikuiskasvatukseen varatut määrärahat työttömyyden näennäiseen poista-

miseen. Heidän mielestään siinä missä talouspolitiikka luo työttömyyttä, se voisi myös luoda työllisyyttä. He eivät sallisi aikuiskasvatussektorin olevan yhteistyössä sellaisen hallituksen kanssa, joka ottaa varoja aikuiskasvatusmäärärahoista ja luo sillä nk. työllisyyskoulutusjärjestelmän, joka itse asiassa vain toimii halvan työvoiman lähteenä, rauhoittaa jossain määrin työttömien mieliä, ja sallii työttömyyslukujen keinotekoisena kaunistelun. Englannissa monet aikuiskasvattajat syyllistyvät tähän, sen sijaan että auttaisivat työttömiä ymmärtämään, että heidän työttömyytensä ei suinkaan johdu jostain heissä piilevästä kroonisesta viasta, vaan aivan muista tekijöistä. C. Wright Mills tekee aikuiskasvattajan roolin äärimmäisen selväksi, kirjoittamalla: ”Yhteiskuntatieteilijän — kuten kenen tahansa liberaalisen kasvattajan — tehtävänä on jatkuvasti laajentaa yksityistä ihmistä koskevat ongelmat yleiseksi kysymykseksi, sekä saattaa yleiset kysymykset inhimillisiin, yksilöllisiin mittapuihin.” Toisin sanoen, kasvatusprosessin tulisi auttaa ihmisiä erottamaan henkilökohtainen epäonnistuminen ja tähän tarjolla olevat parannuskeinot, sellaisesta yleisestä politiikasta johon he eivät ole itse syyppäitä. Koska kaikki asiat jotka on kerran tehty, voidaan myös kerran muuttaa.

Tästä kaikesta seuraa, että keskeistä meidän aikuiskasvattajien filosofiassa, teoriassa ja käytännössä tulisi olla kysymys vallasta. Kaiken tähän asti esittämäni kohteena ovat olleet uudet äärioikeistolaiset hallitukset, etenkin se joka pitää valtaa Englannissa, mutta sama pätee myös muunlaisiin poliittisiin järjestelmiin. Syy, miksi olen halunnut painottaa uutta oikeistoa on, että demokraattinen hallitusmuoto on niin uhattuna kaikkialla maailmassa, että Uuden oikeiston sitä vastaan kohdistaman hyökkäyksen tulisi huolestuttaa meitä kaikkia. Tosiasia kuitenkin on, että monet maailman maat ovat synkkien poliittisten, rodullisten tai uskonnollisten harvainvaltajärjestelmien alaisuudessa. Eräs arvokas tehtävämme olisi saattaa aikuiskasvatusohjelmiin vallan ja sen vastakohtan, voimattomuuden, tutkiminen. Freirén tutkimus kansalaisten suhteesta valtaan on uskoakseni mahdollistanut murtautumisen ulos eräästä historiallisesta, koko aikuiskasvatusfilosofiaa kahlinneesta kuristusotteesta: tämä on se jännite, joka vallitsee vapaiden sosialististen maiden marxilaisuuden, ja totalitaaristen vasemmistohallitusten politiikan välillä. Neuvostoliiton, Kuuban, Etelä-Afrikan ja monista muista maista löytyy eräs yhteinen, politiikan rajatkin ylittävä tekijä: Näissä maissa

pieni vähemmistö pitää valtaa, ja suuri enemmistö on ilman valtaa. Samalla tavoin äärioikeistolaisten maiden kansalaisilla on jatkuvasti vähenevä päätösvalta omissa asioissaan, joka taas johtaa yleiseen elintason laskuun. Mutta he ovat kuitenkin itse valinneet omat hallituksensa, mikä taas todistaa kuinka oppimattomia läntistenkin demokratioiden kansalaiset saattavat olla. Kuten Reimer kirjoittaa: ”Jos ihmiset olisivat koulutettuja, he eivät ikinä sietäisi nykyisiä terveyst- ja opetuspalveluja, ympäristösaasteita, sotateollisuuden kontrolloimaa poliittista päätöksentekoa, tai mainostojen kontrolloimia tiedotusvälineitä, puhumattakaan liikenneuhkista, asuntopulasta, tai kaikista muista nyky-yhteiskunnan vit-sauksista.”

Vallanpitäjät uskovat, että kansa sietää tämän kaiken; ja he ovat tyytyväisiä koulujärjestelmään niin kauan kuin se tuottaa materialistista, teknisesti taitavaa työvoimaa, jonka tärkeimpänä päämääränä on parempi pujottelu-rinne, joka ei muodosta homogeenistä ryhmää, ja joka ei siedä erimielisyyttä, monimutkaisuutta, eikä uutisia Etiopiasta. Se tuottaa saksalaisia, jotka eivät halua puhua Hitleristä, englantilaisia jotka hurraavat Falklandin sodalle, ja japanilaisia jotka edelleen vihaavat korealaisia. Se on maailmanlaajuinen, itsekeskeinen yhteiskunta, ja se on myös suurin haasteemme.

Tällaiselle kehitykselle löytyy luonnollisesti myös jonkin verran vastarintaa. On olemassa ryhmiä, jotka vastustavat rasismia, sukupuolisyryntää ja vanhusten ylenkatsomista. Ikävä kyllä on olemassa vaara, että tällaiset ryhmät pikemminkin vähentävät kuin lisäävät kykyämme ymmärtää vallankäyttäjien otteen laajuutta tai luonnetta. Väittäjä, jonka aion nyt esittää, on itse asiassa kaikkialla keskustelua synnyttänyt yleinen puheenaihe. Tämä on väittäjä, että sellaisia ryhmiä, jotka sulkevat pois kaikki ulkopuoliset ja ajavat hyvin rajattuja asioita, aletaan pian pitää ahdasmielisinä. Näin niistä muodostuu pelkästään yksi painostusryhmä muiden joukossa. Tässä ei välttämättä ole sinänsä mitään vikaa, mutta ainoa toivo luoda jonkinlainen yhteisymmärrys on tuoda esiin yleisiä mielipiteitä vallasta ja sorrosta. Rajattu kampanja on pelkkä iloutinen vallanpitäjille. Greenhamin naisten ydinasevastainen kampanja tulee epäonnistumaan, johtuen heidän keskeisestä, miesvastaisesta poliittisesta asenteestaan. Mustat ryhmät, jotka pitävät valkoisia työläisiä vihamiehinään mieluummin kuin työläisinä tulevat myös epäonnistumaan. Ammattiyhdistysliike on

kriisissä, koska kukin yhdistys hoitelee vain omaa sarkaansa eikä näe kaikkia vaikuttavia, laajempia kysymyksiä. On erittäin tärkeää, että **ongelmat yleistetään**, niin ettei erityisryhmiä voitaisi yksi kerrallaan vaientaa.

Taakka, jonka asetan aikuiskasvatuksen

harteille on hyvin raskas. Ehkä olen liian kunnianhimoinen. Ehkä. Mutta käsittäkseni meidän tulisi jokaisen tehdä kaikkemme, ettei aikuiskasvatuksesta muodostuisi pelkkää turhanpäiväistä ajanvietettä.